EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET
6. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Axel Jerlehagen
Peatoimetus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kockagränd 3
Aadress: Box 16320, Stockholm 16
Telefon: 21 54 46
Abitoimetus ja talitus:
Toimetaja Jüri Aus
Address: Eskilstuna, Box 120
Uppl. C. Telefon: 016/477 72
Tellimispostgiro nr. 23650
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 99:—
Termin (4 kuud) .... kr. 35:—
Kuu ..... kr. 10:—
Kuulutusehind 60 öörl mm.
Artikkulutused 70 öörl mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1964

Eskilstuna-Kuriren

Reedel, 30. oktoobril 1964
Upplage C
Nr. 253 (1695)

Aukinnakomisjoni koosolekult. Esireas prof. R. Kleitsman, kunstnik Juhan Nõmmik, rektor H. Jänes, huuletaja Marie Under, kirjanik Artur Adson, kirjandustegelane Helmi Eller, teises reas dr. Marie Kleitsman, dir. Joh. Nyman, toim. Ilmar Vainu, kooritegelane Sigfrid Loor, näitleja Jussi Romot, viimases reas joonistusõpetaja Mai Raud, toim. J. Kokla, fil. dr. J. Ungerson ja fil. kand. Paul Laan. (EPL-foto Lepper)

Prof. R. Kleitsman ja rektor H. Jänes annavad üle noortenäituseid. Vasakult esimene kultuurilise isetegevuse auhinna saaja Aarand Roos, edasi kunstipreemiate saajad Juhan Bersman, Kristina Kauri ja Toomas Ingel — ülejäänud ei olnud istiltkult kohal.

Dotsent Eis Oksaar.

Kuningalt stipendium

Kuningas jagas uurimisstipendiume temanimelisest rootsi kulttuurfondist, mis loodi tema 80-nda sünnipäeva puhul rahvakingitusest.

Seekordsete stipendiaatide hulgas oli ka üks eestlane — Stockholmi ülikooli dotsent fil. dr. Eis Oksaar — kes sai 7500 krooni keelesotsiloogilisele ja semantilisele uurimistööks. Eesmärgiks on vaadelda ülesväärtustamise ja humaniseerimistendentse keelepruugis.

"Tuleb arvestada rezhiimi kõvenemisega okup. Eestis"

Esinduse istungjärgul nädalavahetusel esines välispoliitilise ülevaatega viiliskomisjoni esimees atashee Aksel Linkhorst, märkides seda rahanemist välispoliitilisel alal, mis tekkis Hrushtshovi sarmofensiivist ja kTaskäikudest mitmede poole lääne, m. h. Rootsi mõõdunud suvel. Arvestati nimelt, et koj diktaatorii elu ja tervist jätkub, siis võib lääs arvestada sellega, et N. Liit peab paremaks rahu säilitada eelkõige aga raskuste taustal kommunistliku Hiinaga. Kõneleja ütles, et see rahunemine läänes avaldas teatud mõju ka läänes asuvatele eestlastele, nii et on deklareeritud kogumi, et eestlaste tegevus võib konstsentreerida probleemidele, mis on scobud neade ona eluga läänelühiskondades, küsimused kodumaa saatusega seoses ei omavat sama aktuaalteeti. Kuid äsjased muudatused Kremlis suunasid prozhekterdi äkki jälle välispoliitikale ja pardi kogu maailma taas mõtlema.

Ühe rootsi lehes tsiteeritud Isvestia juhtkirja kohaselt on Venemaal võimukandjad avaldanud järgmist:

Meie partei kutsub ütles rahvaid kogu maailmas võitlema kolonialistliku orjastuse süsteemi täielikku ja lõpliku likvideerimise eest, võitlema imperialistliku domineerimise vastu igasugusel kujul, ja kutsub ütles töötavat rahvast kõikides maailmajagudes ühinema võitluseks rahu, demokraatia, rahvusliku vabanemise (vabastamise) ja sotsialismi eest.

Kõneleja leidis, et sellest deklaratsioonist tuleks eestlastel kiirni hakata ja Ülemaalilise Keskkõukogu kaudu sõbiv tee leida, kuidas vaba eestlaskonna seisukoht Moskvale teatavaks teha, näit. avaliku deklratsiooni vormis. Seal on vaidi vaja neede mõte tuletada, et ülaltoodud nõue kõige esimeses järjekorras puudutab N. Liidu enda vahekorda ülutatud balti maadega. Veel rohkem kui reageerimine Hrushtshovi küllaskägu puhul Rootsi on nüüd omal kohal arugõõmine uuelt Kremli reshiimilt selles küsimuses. Isegi senini nii kaulekad kommunistlikud parteid vabas maailmas ja satelliitriikides juigevad arupärimisi esitada Moskva reshiimivahetamise meetodite kohta. Maailma tähelepanu on pinevil, kuidas ku, juhtevad neede edaspidised vahekorrad senise emalasevgas.

Uldse jäävad küsimusmärgid püsima N. Liidu praeguse rezhiimi tulevase ilme suhtes. Selleparast tahks äige sõmapilli olla Baltikumis toimuvat kolonialismi jälle korraks avaliikkuses iiles tõsta.

Esimeste väliste tundemärkide järgi otsustades peaks ju praegust Moskva rezhiimi eelnevast veelgi liberaalsemaks pidama. Ühe istku diktatuuri asemele on astunud kollektiiv; otsused tehakse seega siiski teatud inimeste kogu poolt ja need on ka vastusrgumentide sõelast läbi käinud. Rahu ja kooksistentsi deklaratsioonid räägivad senise "mõstiikuu" kursi jatkumisest. Sisseõnde parandamine teatud vabaduste laiendamisega majanduslikus sektoris on samuti lubaduste kavas jne.

Kuid omeli tuleb arvestada hoopis rezhiimi kõvenemisega, või muidu peab proletariaadi diktatuur seisma kõgumõõke eest. Hrushtshovi kui diktaatori poliitika oli kahtlemata liiga pehme. Ükski diktatuur ei saa püsida.

Järg. lhk. 2.

Aksel Linkhorst.

Klubivõistlus õridzhimängus

Stockholmi ja Eskilstuna eesti bridzhklubid kohtuvad laupäeval, 31. oktoobril Stockholmi Eesti Majas.

Võistlused toimuvad paarismängus ja kumbagist klubist esineb 12 paari. Peakohtunikuks on A. Kullerkupp. Võistlused algavad kell 10.15 ja lõpevad kella 15 paiga, nullele järgneb ühine elu ja auhindade väljandmine.

Mitmekesine noortepidu näituse ja moerevüüga

Stockholmi eesti gümnaasiumi traditsioonline aastapäevapidu pühapäeval oli meelitanud kokkupoolehnande päise publiku, selle hulgas (ugev protsent eesti noorust. Moodus ja eeskava suurelt osalt noorte isetegevuse tähe all — kõrvalrumndes oli korraldatud kunstinäituse, noored mu:sikeveidi esitasid noorte moodi, noored näitlejad esitasid speksi, noored tegiv muusikat ja, jne. Seega jatkas kool oma kodumaiseid isetegevuse traditsiine sõna parimas mõttes.

Koolipeo avas rektor Henno Jänes sõnavõtuga, milles ta põgusalt meenutas möödunud aastaid ja saavutatud töötulemusi eestlaste hariduspõlve andmisel.

Professor Birger Nerman palus spontaanselt sõna ja pagulase 20-da aastapäeva taustal puudutas ta suure tunnustusega eestlaste haridus- ja kultturipühdlusi, eriti aga eesti gümnaasiumi haridspoliitilist tähendust ülakorras, kus eestlaste kodumaa on võõra ikke all ja vaba areng on takistatud. Ta soovis edukat töõd koolile ja eestlastele ka edaspidiseks.

Pedro Krusteni paroodilise vestle "rahuusegeset kingsepp Johannes Suusterist, kes jutustab oma väärkeele ülemusele", mille hoogsalt ette kandis Harald Lutterus, paodisceeris hoopleemiskalduvusi ja segakeele rõõkimist Ameerika oludes. Sedavõrra toredas segakeeless, et veste nautimiseks oli vajalik ingliskeele teadmist. Edasi kolmekordne meeskvartett Sigfrid Loori juhtimisel esitas menukalt eesti laule ning trio laulumeeste hulgast — Rein Tubin, Tõõd Uttma ja Harald Nurk — näitas, mida võib kaunist välja tuua nii argipäevastest "muusikaristadest" kui seda on klassid. Isidrikud ja kausid. Brahms ja Haydn ning Kandle polka kõlasid nii nagu peab".

Noorte tütarlaste talvemoodi demonstreerisid gümnaasiumi näisõpilasrd. Moelooming oli moekunstnik Ilse Palmarilt, teostamine Jakobsdali konfektsioonitehasest Katrineholmis.

Ja siis esitasid noored ise spektaakli "Roonaro ja Frööken Juulia", mille on kirja pannud Olev Mikiver ja mis paodisceeris mõ ja vana seganini. See lõdis täieliku vastukaja publikust. Nagu märgitud, lähemalt moest, noortekunstist ja näidendist järgnevates eriartiklites.

Lastevanemad olid hoolitsenud rikkaliku eitelaua ja õõterii eest, millised mõlemad müüdi läbi. Noored kasutasid hoolega ära Peep Saarela pop-orkestri vägevaid helilisid tantsuks, mis järgnes eeskavale. Uldine hinnang publiku poolelt: hästi õnnestunud ja mitmekesine pidu.

"Uut muusikat" klassidega, kannudega, taldrikutega ja kaussidega harvastavad Tõõd Uttma, Harald Nurk ja Rein Tubin, kellede programmi kuuluvad nii klassikud kui ka rahvamuusika. Ideele tuli Harald Nurk ja "instrumenti" on trio mänginud juba kahel korral — laulumeeste ballil Kanada-külaliste ajal ja nüüd Stockholmi eesti gümnaasiumi peol (EPL-foto)

Koolijuhataja rektor H. Jänes kõnelemas aastapäeva-peolistele (Foto Lepper)

Õnnestunud noortenäituselt
Kunstipreemiad ja isetegevusauhind

Stockholmi Eesti Gümnaasiumi poolt korraldatud noorte kunstinäituseil, pühapäeval, 25. oktoobril oli zhürii koosseisus — kunstnik Karin Luts, joonistusõpetaja Mai Raud ja kunstnikud Otto Paju ning Juhan Nõmmik välja valinud 71 auori poolt esitatud 69 töösst. 39 mis tulid näituseil väljapanemisele. Pärast tutvumist esitatud töödega otsustas auhindamise komisjon koos zhüriiga anda väljarõõmised auhinnad:

Rein Ingelile Eesti Komitee auhinna kr 100 kuejuures võeti arvesse tema silmapaistvat huvi katsetamisteks moodsa maalitehnika ja materjalidega ning stiilikindlat tõõsannete lahendust.

Kristiina Kaurile määrati dr. M. Kleitzmanni ja prof. R. Kleitzmanni auhind kr 100 võttes arvesse tema huvi figuuri kujutamise ja iilkunnise edastamise vastu, kusjuures tema akvarellmaalides ilmneb tunneterikkust ja spontaanset käsitusvõis. Hans Andersonile määrati E. Punase Risti auhind kr 100 arvestades tema maalides märgatavate eeldustega arenguks, kuna graafiilistes töödes ilmneb loomulik, otsekohene suhtumine ülesannetesse.

Juhan Bersmanile anti Eesti Komitee auhind kr 50 arvestades huvitavaid katseiusi erinevate kujutamisvõiiside ja materjalidega. Lisaks sellele leidub tema töödes leidlikkust ülesannete seadmisel ja neede lahendamisel.

Heljo Rummale anti E. Komitee auhind kr 50, kuna tema töödes on hinnatav huvi kujutava kunsti vastu ning tähelepanuväärtav tõõkõõs koos väljeduavõiisda etsimisega.

Piret ja Peeter Pütsep, 7 ja 9 a. sanad, said ergutusauhinnad à kr 25 Eesti Punase Risti Ohisabilt neede lapsaclik-sõra kujutamisõõsma eest, mis on rikas fantaasiast ning vaba ja julge värvikäistusega.

Peale auhinnatute õõd zhürii poolt näituseie välja valitud veel järgmiste noorte tööd: Laine Vaigur, Urve Jõgis, Toomas Tuulse ja Aarand Roos.

Nõtus äratas suuri huvi ja iritust tuleb pidada ilarmiseik teretulnuks noorte kunstihuvi arendava tegurina. Mida oli siis välja pandud? Esitatud tööd, nagu kuuleme zhüriilt olid väga mitmekesise laadiga ja ainestikuga ning zhürii püüdis välja valida neist selliised, mis autorit enim esile tõstsid tema võimetes. Igalt esinejalt valiti vähemalt kolm paremat teost. Rein Ingel esitas värviõõmsaid lakõõlivärvides teostatud abstraktseid maalinguid. Heljo Rumma tööd olid pastelljoonistused. Laine Vaigur esitas lapse portree pliiatsis ja abstraktseid akvarell-lehti. Urve

Järg. lhk. 2.

"Hrushtshov nõudis ise enda tagandamist riigijuhi kohalt"

VARSSAVI — Hrushtshov tegi ise N. Liidu kompartei keskkomiteele ettepaneku, et teda vene riigijuhi kohalt vabastatakse, seletas poola kommunistide juht Gomulka ühele Varssavit külastavale Mongoolia parteidelegatsioonile. Gomulka seletas edasi, et keskkomitee pleenumil, kus "vastu võeti Hrushtshovi lahkumispalve, istus Hrushtshov ise esimehe kohal".

Gomulka toonitas, et talle olevat pärast kohtumist uute N. Liidu juhtidega absoluutselt veendunud, et kompartei keskkomitee jõlgis ja respekteeris Leninl ja Hrushtsvahelise demokraatia printsiipe, kui otsustati ete võita muudatusi N. Liidu juhtkonnas. "Keskkomitee otsus heaks tunnistada Hrushtshovi lahkumispalvet on tõlesti arusaadav", sõnas Gomulka.

Poola kommunistide juht sõnas veel, et kommunistiliku keri kõlustumine tugevdaks imperialismi, mistõttu on hädavajalik, et tõlkilsimused lahendatakse nii kiiresti kui võimalik. "Suurim vastutus lasub koomulikult N. Liidul ja Puna-Hiinal ja me loodame, et mõlemad riigid võtavad lepituse suunas vajalikke samme". Gomulka toonitas, et N. Liit on ja jääb juhtivaks riigiks kommunistlikus maailmas.

"Mind rahuldavad N. Liidu uute juhtide kinnitused, et N. Liidu kommunistlik partei ka edaspidi jälgib neid printsiipe, mis võeti vastu 20. ja 22. parteikongressil. Neid juhiseid jälgime ka meie, poolakad", toonitas Gomulka.

Soome kriitik vaatleb Ilmar Jaksi romaani

HELSINGI (EPL) — Ajakirja "Suomalainen Suomi" oktoobrinumbris on soome kirjanduskriitik Martti Rauhala arvustanud mõne aja eest ilmunud Ilmar Jaksi romaani "Eikellegi maal". Arvustaja esitab sissejuhatuseks ühe lõigu romaanist, milles kujutatakse peategelase

Järg. lhk. 2.

Uus ajaleht New Yorgis

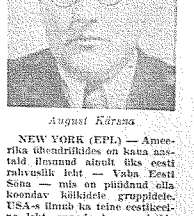

August Kärsna

NEW YORK (EPL) — Ameerika ühendriikides on kaua aastaid ilmunud ainult üks eesti rahvuslik leht — Vaba Eesti Sõna — mis on pühendnd ella koondav kõikidele gruppidele. USA-s ilmub ka teine eestikeelne leht, vanade kommunistide "Uus Ilm". Nüüd on aga rahvuslikul rindel tekkimas lehenemine ja üks ringkond on teatnud uue lehe asutamiskavatsusest.

Tegelikult on juba mõnda aega selles ringkonnas, mille eesotsas seisab end. Keskmõõkogu ja Rahvuskomitee esimees August Kärsna, kõneldud uue lehe tegemisest. 18. oktoobril jõuti nii kaugele, et astuti esimeed praktilised sammud. Eesti ülõpilaste Seltsi ruumides valiti uude lehetegijate gruppe ajutine juhatus koosseisus Rudolf Haanja, Elmar Keerd, Elmar Kuusler, August Kärsna, Endel Loide, Olev Oleek, Adolf Perandi, Evald Roosmare ja Uno Sang. Neist kaks viimast on mõeldud uue ajalehe toimetajatena.

Koosolek otsustas enne väljaandmiseie asumist võtta kontakti Vaba Eesti Sõna omanikki kirjastus Nordic Pressiga "võimalikuks kostõõks", samuti avaldati valmisolekut esindada kõiki ringkondi. Praegune New Yorgi eesti leht "Vaba Eesti Sõna" on pagulase suurim ja mitmekesisemalt toimetatud nädallehti laia lugejaskonnaga.

EPL 30. oktoobril 1964

Pärast plahvatust

Puna-Hiina esimene aatomiplahvatus kutsus peaaegu kogu maailmas välja kui mitte hukkamõistu, siis vähemalt protesti. Ainult N. Liidust pole midagi niisugust vastavatest ennustustest. Nagu teada, olid paljud läänе poliitilised vaatlejad ja kommentaatorid kuni viimase ajani kindlad, et punahiinlaste aatompommikatsetus tõenäolikult kujuneb selleks tilgaks, mis Vene-Hiina karika nende omavahelises ideoloogilises tülis panek ülile voolama. Väideti, et tuumakatsetuste osalise keelustamise kokkuleppe sõlmimisest saadik lääneriikidega enam kui aasta tagasi on N. Liit ennast vahepeal nii tugevasti sidunud lepingu sõnetega, et tal lihtsalt pole võimalik vakselt pealt kuulata, kui Puna-Hiina piiri tagant hakkab kostma plahvatusi.

Ameerika rajatundlikes ringkondades leiti omalt poolt, et oodatud plahvatuse korral satub N. Liit paratamatult oma kõige raskema rahvusvahelise katsumise ette, kus tema paljuki kiidetud rahupoliitika otseselt põrkab kommunistiku maailma omade huvide vastu. Alternatiivks võib niisuguses olukorras olla ainult võimalus, et Kreml teeb täispõrde oma poliitilistes suhetes Puna-Hiinaga niipea, kui viimane on asunud aatomrelvade sootamisele. Seda alternatiivset võimalust ei peetud siiski tõenäolikuks, mispärast üldiselt jäi kehtima arvamine, et N. Liidu reaktsioon Puna-Hiina aatomiplahvatusele ei avaldu muul teel kui tugeva hukkamõistu näol.

Oodatud hukkamõistu Kremlist siiski ei tulnud. Tundemärgid viljavad pigem sellele, et N. Liidu ja Punase-Hiina ideoloogiline tüli on oma osa maailma poliitilises elus läbi mänginud. Meile ei tule see üllatusena, sest siinkohal on varem mitmel puhul alla kriipsutatud neid vasturäägivusi, mida Moskva ja Pekingi sõnasõda enesega peitis. Kogu lugu tekitas muljet sihilikust lavastusest, mis mängu kestel aga läks nähtavasti kaugemale kui esialgne käsikiri seda ette nägi. On kergesti võimalik, et eriti Hrushtshov oma osa ille mängis ära, et see aitas oluliselt kaasa ärevuse tekitamisele. Hrushtshov oli ilmselt mõjutatud oma edust poliitilise ja majandusliku kasu saamisel Läänest, põhjustas vähem tähelepanu tagasimõjule Idas.

Nüüd tõendab N. Liidu voikimine Puna-Hiina aatomiplahvatuse puhul igatahes et "kõige raskema rahvusvahelise katsumise" ees seistes on ta oma vaikust teinud. Ameerika asjatundjate sõnulaenates oli siin tegemist olukorraga, kus Nõukogude "paljukiidetud rahupoliitika otseselt põrkab kommunistliku maailma omade huvide vastu". Hrushtshovi võimu järgiseid, kes pisut enne punahiinlaste pommiplahvatust N. Liidu juhtimisele asusid, peavad ilmselt vajalikuks kõigepealt kanda hoolt kommunistliku bloki ühtsuse jaluleseadmise eest, kaasa arvatud Pekingiga käinud nõlise tüli lõpetamine. See on iseendast alternatiiv, mida ameerika asjatundlikes ringkondades seni nimetati vähe tõenäolikuks "täispõrdeks".

Kremli suhetes Puna-Hiinaga.

Eelarvamised on aga visad kaduma ja nõnda pole imestada, kui Ühendriikides ikka veel helilitatakse lootust N. Liidu ihkel kõigi teisel võimõtmata ühisessе rindesse Puna-Hiina vastu. Niisugune vihje torkas mu seas segesti silma president Johnsoni tervitustelegrammis N. Liidu uuele valitsusjuhile Kossõginile, mis saadeti temale pärast punahiinlaste pommiplahvatust. Samas vastmus kõneles president Johnson mõni päev hiljem pärast nõupidamist kongressi juhtivate liikmetega, avaldades arvamist, et võitlus tuumrelvade levimise vastu on niisama palju N. Liidu kui Ühendriikide huvides ja seepärast on vaja koostöötada N. Liidu ja teiste suurvõimude niisuguse levimise takistamiseks.

President Johnsoni avaldust võib tõlgendatult võtta kui Ühendriikide valmiselekut asuda N. Liidu poolele, kuni Puna-Hiina peaks tegema katse edaspidi oma aatompommide ülevõrdusele venelastelt midagi "välja pressida". Ettepanek tõendab, et kõigest hoolimata ei ole ameeriklaste usk Vene-Hiina lahkarvamistesse ikka veel kadunud ja tõenäolikult luluik ka sega enne, kui olukorra areng ei jäta ruumi asjatule optimismile.

A. K.

Ilmar Jaksi romaan

alg. 1. lhk.

Silmoni järjekordset ümberkujunemist, kut ta oma oma pärandduse kaudu on jõuraksa nuumuud kiviinga omamikks ja kolinat teise linna ning koos sellega saanud cloik oma perspektiivi, mis kiib vastu seniselle. Kommentaarina selle kohta ütleb arvustaja:

"Siin on linnadevahelisse mõõtmeisse surutud see rahvusvahelisse dimensioonidesse küündiv tõde, mis on Ilmar Jaksi romaani teemaks. Seda oma tuumikmõõtmeid Ilmar Jaks pidevalt sobitades seda eri ühendustesse ja eri mõõtmeisse. Selle lihtsa põhimõtemuse valguset eri veendumustele põhjeneval vastolud ja rindmoodustused ning nende vastu põrkuvad Mele-tunded paljastuvad hõlstsvalt tühisteks, tarbetuteks, rasvarvälisteks. Selleet ärasaamist tehtud äreldused paistavad viivat mingisse nihilismi, paljude konventsionaalselt tähtsaks peetud veendumuste tühistamiseks. Tõelisel Jaksi el ole ometi nihilist, vaid humanist: ta ei eita inimest, vaid pölüb kaevata tolle paoskeleva olendi esile poosi ja grupikammitsete alt. Oleti võiksime ühendeda nihilismi ja humanismi.

Jaks on sellepoolest nihilist, et temal ei jatku piiteeti my country-tühibliiste eakatele ideoloogiatele ja sellepoolest humanist, et ta kaitseb inimlikkust. Ta nihilistlik humanism rikub ja segab poliitilised kui ka muud rinded. Järele jäälb rehvatu ja poosideta inimene.

"Eikellegi maal" peategelase Silmoni elukogemused kulgevad Ilmar Jaksi enese tooniaste teede jälgedel. Ta kõgeb Eesti saatusaasastel ehitatud Tõnismetsas, ühu liitub punast ja valget tõit ja valet, ta võtab osa Soome jatkusõjast ja Eesti viimsetest võitlustest, saatub n. n. Mõõtapõlvi ja dades Leningradi ja põgeneb sealt Soome kaudu Rootsi, kus on ees pika-ajaline kohanemisprotsess. Need ehtoolised seigad peegeldavad ka Jaksi varasemaist teostest, 1949 ilmunud "Saaremaalt Leningradi, Tõõpatljonlase päevik 1944 —1945" ja novellikogust "Ananase" 1958. Ta esimene roman kerkib samalt kogemuspinnalt.

Valised sündmused on ometi vaid viitelised kujutatud taustaks. Esiplaanile kerkib Silmoni maailmavaateehitus. Romaani nimi viitab Silmoni sisemisele olukorrale. Ta on kahtleja või kõhkleja, kahevahel olija, võimetu tegevateks veendumusteks. Ta nõrkus peitub selles, et ta nõeb kõikidel aspadel ka teisi poolt, samastab ennast ka oma vaenlasega. "Olen omaenda ülemus, iseenda alluv, oma vaenlane ja sõber ja tunnen, et kõik on üks ja sama, osa minust endast". Tutlavat fraasi noondes võiks öelda, et ühelõigusu on jõud, ning just seda jõudu Silmonil puudub.

"Eikellegi maal" pole intriigiromaan ega selle peategelane silmoni pole mingi tavakohane romaanikuju. Romaani algosa peatükid ehituvad peaitnähe läbi segi paisatud mälavõlgatustest, mille hulka sattunud lugejal on alituses raske orienteerida. Vähehaaval mosaiigikillud paigutavad pildiks, mis hakkab saama kontuure ja mõtet. Umbkaudu poolel raamatut peale Silmoni tüüpkuju hakkab hajuma: Silmon saab järjest uus vorme. Lõpupoole romaan kaotab ühtsust ja tõsiellulust, mureneb ja muutub irratsionaalseks, kuni see lõpeb Zita kõera looga. Koera kohtlustatakse selles, et see on tundnud sümpaatiat rohaste vastu, isegi ehk siirdunud rohaste poole.

Jaksi lõõv stiil on jõulisett istkupärane. Ta ärritab harrastaji lihtlisi, sagedasti isegi ühesõnalisi lauseid, ja ilmse tõhususega ta tarvitab stiilivõttena ka kordamisi. Satiirituna ta ingab hästi siihtud, delteravaid sõnaõõke, milles saavad oma osa nõhästi kuninglik rahvakodu kul pagulasühinskonna eluavaldused".

Arvustaja lõpetab oma Jaksi suhtes positiivse hinnangu tõlemusega, et eesti pagulaskirjanduse üna konservatiivne ja ja Nõukogude Eesti kirjandust valitseb (konservatiivne) sotsialistlik realism. Julge uuendamisürituseena Ilmar Jaksi moodne romaan asetub Ristikivi "Hingede öö" kõrvale eesti kirjanduse eelnatrulli. Kirjutaja arvates on "eikellegi maal" neid teoseid, millest ta soovib, et sellised jõuaks värskelt ka soome lugejate kättesaadavusse.

● Vancouveris elunev Raul Paar, kes töötab lennuliinide juures, sõitis Ateenasse, Kreekas, kus võtab oma ülemmalinse lennuliinide organisatsioonil konverentsist tõesindajana kauba vedamise hinnade küsimuse arutamisel.

● **Torontos tähistasid oma kuldpulma 24. oktoobril Aado ja Ella Kõrgemets. Juubelipaar on pärit Harjumaalt, kus oli talupidajateks.**

Helisev, lõbus maailmanäitus

Eesti rahvatantsijad värvi-TV-s

New York, 22 okt. — World'sFair, nagu selle maailma-ärituisioonl ingliskeelne nimetus kõlab, lõpetas käesoleva nasta sesoonl läinud pühapäeval, 18. okt. Midagi ei karduvat maailmas ja kui see lõpetas käesoleva nasta sesoonl läinud pühapäeval, 18. okt. Midagi ei karduvat maailmas ja kui see New Yorgi "imetegu" tuleval aastal 21. aprillil oma uksed teisele ja viimasele sesoonile avab, on World's Fair mõnevõrra ehk muutunud: üksikud paviljonid viivad kaduda, mõned eksposeed juurde tulla. Kuid põhilise elemendi ja land lõbustusliik. Kõlastasin viis aastat tagasi Brüssell maailmanäitusel, nüüd oli ülatuslik ja kiskus ülatatud vaatuja sun pärani. Vile nasta kestel on maailmareng, peamiselt tehnilise, seisme penikoorna sadastega edasisaamunund ja publikute võidi nüüd nude saavutuste esitamisel demonstreerida tegelikkuses komipuurstamist — kuidas aatomist valdusel tehutud energiamassiki.Aatomisõjamõõdukuse ja kaasprotsessi kirjeldada. Tuleval sesoonil kindlasti jätkatakse aatommõõdemonstratsioone, ja kaasmaalased, kes vistlesi 1965 suuremal arvul New Yorki linnuvad, võivad kõike seda oma silmaga näha.

Brüsseli näitus oli ehk kainem, mõõstlikum, New Yorgi oma mõõtmeteksin helisevaks — kogu eltemiiniline oli ülemõõtmeline, kõrgem noot. Pea- ja kõrvalväravaisel sisse astudes tervitasid külastajaid päev läbi marsiheld. See oli mõõdud hoogsaks alguseks. Valjuhäälduajist põrgatasi Sousa lugusid, kuuldus ka vana pritsimeeste marsiviit "Alte Kameraden". Valjuhäälduajaid valgete tulpade otsas oli kõikurtud ile kogu näituse ala, õhtul muutusid nende värvilised ja dekoratiivsed kõlakastid vigaskehadeks, lampioonideks. Aga muusika jätkus vahetpidamata, lõmmikuid peale kuni kella 2-ni öösel, mil päevaprogramm lõppes. Paviljonid suleti õhtul kell 10. Näituse vaatamine tolmus kogu aja mõõdiga nõel. Tuhandeid klaasistatuid lõtsöid, moodsaid kompositsioone, laulu, alalõpmatult uuenevat repertuaari. See käis paraja sordiini alt. Üksikud paviljonid pakkusid omanäolisi võimalusi eriseeldi. Ringirändamisest väsimud vaatajad istusid tavaliselt teedeäärsetele pinkidele valjuhäälduajate-lateraate ja puhkama ja helisandet nautima.

Muusikaga koos pöördis näitus vaatajat kogu aeg lõbusalt üllatada. Mõned auriesid — tingelangelt olevat links palju. Aga lima sele lõbusata oleks ehk maailma tagamaadelt tulnud ülalinie näituse imede raskuse all kokku varisenud.

Maailmanäitus asub Flushingis, Manhattanist läine pool, Manhattanit ja Long Islandit lahutavate vete ääres. Näituse organisatsioon oli tähuslik, omaette ime. Manhattani keskusest Times-squarist saab maanalusel sõnna umbes 40 minutiga. Times-squarl jaamast väljusid kogu aja erilisel sõnnil värvi näituseorongid. Näitusele võib sõita ka helikopteril, need tõusid ja maandusid näituseväljalt, kõrgete postide otsa rajatud platvormilt iga viie-kuue minuti järel. Näitusele viisid ka kiired vesisõidukid, kiired õõgiud vesisuuskadele tõusvad motorpaadid. Ole näituseväljaku liikusid alatasa pondolid. Väljaku keskel kõrgus liftidega vantetorn.

Näituele viiv ja teda ümbritsev autostraadade uuenenud, moderniseerind võrk, saatanakurusselle meenutavate sõimeeksstega, ajal mitmeaastase ettevalmistustöö tulemus. Autode parkeerimiseks oli näituse territooriumi ümber varutud erakordsel arvul väljakuid.

Näituseli lahkus ülesklik mõõtsugune värava kaudu võisid oma kõele lasta vajutada tavalisele sõimule mõõtamatu templijõule; kui sul äkki oli tarvidus näituseje tagasi pöörduda, ei pidanud ravast väljuda, nõdagi veel vaatada või muud vajaliku ülendaga, laskis kontrollant vätjuju tagasi, eme konstaterides oma "infopunase sõmagat" sa käed vajutatud sahaparast templit.

Loomulik, et näitusel on oma politsei, post, raadio-televisioonijaam (värviline televisioon), liikussisteem: võisid sõita minihiiirongidel teatud suunades või lasta end eraldi elektririkshal sõidutada. Näitusel liikusid ka omnibussid. Perekonnasõidele-omadele olid varutud laste kõiklitks eriõiurad-vankrid. Uudiseks oli nõ. perekondlikud telefonikioskid: grupp inimesi mahtus ühte klaasseinaga telefonipuhkasse, see grupp võis ühendusi võtta oma kodugu Ülegogu USA ja võis kodustega vestelda — kõik korraga, nagu vesteldakse kodus laua ümber, puidus ainult kaugete kodustе inimeste pilti ümamme ekraanile. Aga pea see ei tule! USA statistikapaviljonis seisis kõrgel kõlbul tulektrjatine arv. Pühapäeval, 18. okt. kell 4 p. l. — punkt 4 oli see tulektrjatine arv 192.872.999. See number tähendas USA rahvaarvu seisundit nimetatud momendil. Iga kolme sekundi järel suurenes arv ühe võtta: sündis uus USA kodanik. Surmajuhtumeid ei saadud nähtavasti sellise tõpsusega registreerida.

Ernkordsuit hakkas sõima veel muidki, aga nest ietne kord. Näituse algusest, 22. aprillist peale kõlastas "maailmainet" 27,1 miljonil inimest. Eelaryestuste kohaselt arvati kõlustajate arv õõsvat esimese sesoonl kestel 40 miljonini. Ni sai siis näituse juhatus majaodusliikult mõjuka peltmuse osaliseks, sest eelarvel olid tehtud 40 miljoni kohaiset.

Näituse viimane päev oli hommikul pilvine, kuid pärast sõrna hele pilke. Tungi siiski el olnud. Varra jõudsid kõik näituse! 200.000 inimese ümber, pühaseevad rekordarvud olid tõusnud aga üle 300.000 de. Lõpp oli ühenduses mitmesuurte isarmoonniatega. Eriti piduliku rõhutati seda Hispaania paviljonis, kus kõik paviljoni ametnised ja -daamid rivistusid terrassil ja laulsid koraali "Sind Jumal kiidame". USA ja Hispaania hümnide helide saatel lasti rahvusliipud alla. Samad pidulikud tajuliksed toimusid ka teistes paviljonides, näit. Mehhiko paviljonis, kus lippude langetamisel sarve puhuti. Hispaania paviljoni rõdult hüüti taeremonile lõpul valjuhäälduajate kaudu: "Gitsega USA ja Hispaania vaheline sõprus!"

Kõige tagatipus põrutati kell 10 õhtul taevasse määratu tulevärk — ihutulestus. Algas lõppeval sesoonil viimne fontäänide ja kaskaadide fantastiline vee- ja värvide ming.

Lõppõõvaal esinesid ka etnilisgruppide rahvustantsutuud, kokku 16 rühma, nende hulgas kaks eestlaste truppi tantsude ja kuulsega ja eesti rahvariide demonstratsioniga. Laval, "Singeri" firma staadionil leivis sinimust-valge trikoloor. Esinesid ka soomlased. Eestlased põlmisid rohkeid ovatsioone. Õhtul hilja on toimumud fontäänide taustal ametlusel esinemud maade ja rahvaste lippude paraad ja paraadi rivis lehvinud ka Eesti rahvusvärvid. Oma silmaga seda kahjuks ei näinud, aga mil see võis olla. Eesti rahvatantsijate esinemisi näidati World's Fairi värviliises televisioonis.

Fakt.

MÜÜME ESTI

ja soome toidusaineid, nagu leiba, soolaheeringaid, sprotte, Novahapukapsast, kringleid j. p. m.

NORDISKA BODEN
Landsvägsg. 15 - Tel. 14 46 16
Göteborg

Rõõmustage sõpru siin ja veel enam kodumaal nelle dr. med.

J. Sõrra raamatu

"Toiteravi ja koduravimeid"

J. saatmisega!

Hind avaliku müügil kr. 25:— ja kodusmüügil kr. 17:50.

Tellida:
Box 133, SOLLENTUNA.

Kirjastus KULTUUR

Evangeelseid koosolekuid

Küllaisjutlustajad v. H. Laur (perekonnaga) Stockholmist ja v. H. Ahlberg Borästist kõnelevad:

GÖTEBORGIS:
Reedel 30/10 kl. 19.00 Smyrnas, Porkgatan 1.
Laup. 31/10 kl. 16.00 Södra Allégatan 10.

JONSEREDIS:
Laup. 31/10 kl. 12.00 Torrbacka Ungdomsgårds.
Pühap. 1/11 kl. 16.00 Torrbacka Ungdomsgårds.

Laulu ja muusikat neljapühnühnühn

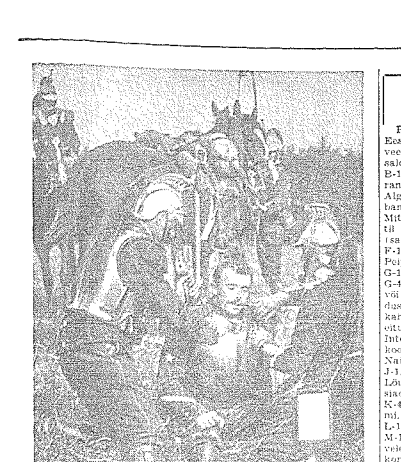

Prantslased ülestasid Esimese Maailmasõda pärandmaatriitsa, mis kuulusid halli minevikku. Pildil ähistatakse esimesi kaavatüvid.

Kui inimelusid ei hoitud

Mõtteid ühe TV-sarja puhul

Igal pühapäeva õhtul saadab rootsi tv vilcklõmmenõutilise saate sarjast "Esimene Maailmasõda" — neid on õhtud juba viis — ja nendel saadetel on kindlasti olemas suur vaatajaskond. Tõenäoliselt on see vanem sugupõlv, kes sõjadega kuidagi oluliselt või neist tõeliselt seotud ei ole võtnud, — kellele need saated nii palju ütlevad necemtada peal Euroopa saatust nii põhiliselt määranud aegu. Kuid need saated paluvad võimalusi ka Teisest Maailmasõjast osavõtnuile paljudeks vordlusteks ja mõtlemisteks. Sõda vilcklõmne aasta eest — ne sõda kahekümnelle aasta eest — ja sõda kahekümnelle aasta pärast — ja nõlpalju lähtumineval. Milles aga Esimene Maailmasõda nii põhiliselt erineb Teisest on see lähutu ja mõtlemisvõimalusteks, mis pärja aasta jooksul aset leidis Lääneriindel. Selleie ei jõua Teine Maailmasõda oma Stalingradidega ja Orjoldega, Monte Cassinadega ja Saure Invasioonega nimetatud kõrgpunktidega.

Mis 1914—1918 Marne'i äares, Champagne'is, Flandrias, Argonnides ja Verdunil all aset leidis, on tänasenl sõlitanud oma aktuaalsuse ja suutnud hoida eleval tuhandeid analüüsivad ajusid küsimusega: kuidas võis ometi kõik see sündida?

Prantsuse sõjakoolide St. Cyr'i ja Brienne'i sõjaõpetanud nooremleitnandid siirdusid lahinguisse paraadmundrels: suletuttidega müütsijad, valgekinnastatuina ja esimese sõjaaasta möödudes olid neist ehk ainult mõned ülesikud. Nad olid oma kaugele silmapaistva mundri tõttu sakslastele headeks laskemärkideks. Suures isamaa — ja sõjavaimustuses siirdus 12 000 sakslasi ülõpilast vahetahtlikena ja vaevalt nõdalase sõjalise ettevalmistusega Flandria rindele. Iaksid Langemarcki lõigul hõõnõ lajikes ülõkõigisse ja nõdvõl armutult maha inglise asumaade sõdades vilunud kuulipildurite poolt.

Hiljem ei jõõdnud sakslased seda kõrgemeelsust kõllalt kahetseda. "Meie kaotasime Langemarckis 12.000 tulevast ohvitseri," tõhendas keegi kõrgemalt saksa väejõutte hiljem. "Seda tõnka ei suõtnud meie enam sõja lõpuni taifa."

Vaaramata sellele, et tänaseks on Esimese Maailmasõja esimestest lahingutest möödunud viiskümnend aastat, on see suur sõndmus endiselt olnud aktuaalne ja eriti viimastel aastatel on ilmunud sellel teemal rida tähelepandavalt sügava ainekõõlusega teoseid. Esimese ja Teise Maailmasõja ajavahemikus esimest sõda käsitlemad kirjandus tegeles peamiselt operatiivsete hõkumisle kirjeldamisega staapide arhiivide põhjal ja selle aine käsitlemisel oldi sagell kahetsusväärselt erapooliikud, kuna autorid pildisid oigustada tõhutuid nurjumusi, vääraravetusi, kõrgete väejõutide rumalat doktrinäärsust ja uskumatustena tunduvaid kaotusi.

Kuid kolmekümnendate aastate paigu hakkas ilmuma õkstesse järele teoseid, mis kirjeldasid seda maist, põrgulikkust kaevikuvõitleja seisundist ja see oli hoopis midagi muud, kui tõhtud staapide materjalide põhjal tõhtud õlevaatled. Remarque, Renn, Graves, Barbusse, Dorgelès, Ilunden jpt. seisid nende halastamatu tõõlikkusega maalitud veriste pannoode autoritena ja nende teoseid saavad oma reljefsuse alles nõud kunõõkõmendates aastates, mil sõjajõutide päevikud ja raporõid on avaldatud, ja miliste kõmõõmõõmõõdena eõimaõitud aõõõ

29 oktober 1964

Harold Wilson och Eskilstuna

Runt om i vårt land går i dessa dagar svenska företagare i djupa bekymmer för sin hittills mer eller mindre fast rotade men betydande export till England. Harold Wilsons plötsliga påbud om drastiska importavgifter för att radikalt skära ned importen till det gamla öriket har i våra fabrikantkretsar med värdefull export på England i många fall verkat förbryllande och chockerande på företagen. Deras fortsatta verksamhet står på spel.

För den som till äventyrs trott, att Eskilstunaindustrien med sin tyngdpunkt på olika metallvaror skulle vara tämligen oberörd av detta ingripande bör den upplysningen lämnas, att intet misstag kan vara större. Eskilstunaföretagen har sedan årtionden haft en kvantitativt stor och kvalitativt högstående export till England. Här skall ingen specifikation lämnas, behövs inte heller eftersom den uppenbarligen omspänner vida fält av varor i goda kvaliteer. Likviderna för dessa varor har haft stor betydelse såväl för de olika företagens som hela vårt folkhushålls ekonomi.

Endast ett exempel skall nämnas utöver dem som återgavs i Eskilstuna-Kurirens rundfråga till olika företag redan i tisdagens nummer, eftersom det kan anses vara ett verkligt typexempel. En fabrikant i Eskilstuna berättar, att han nyligen efter långa preludier lyckades träffa avtal med engelska köpare om en order av en viss vara, som skulle sträcka sig över flera år och röra sig om ett årligt belopp av den ur större synpunkt kanske rätt blygsamma men för företaget och dess anställda betydelsefulla summan av 500.000 kr. De första varorna var färdigställda och klara för leverans just när den nya labourregeringens ingripande slog ned som en bomb. Nu frågar vi oss, säger fabrikanten, om vi skall anse att den brittiska regeringens ingripande innebär att ordern till oss annullerats, eller om den skall stå fast och varorna sändas. Stoppar vi ordern betyder detta ett för oss mycket kännbart inkomstbortfall med allt vad detta kan betyda för vår fortsatta drift och kapitalförsörjning. Sänder vi varorna som om ingenting hänt, måste vi räkna med att de antingen inte kan säljas eller att vi måste pruta den betydande summa som regeringens nya importavgift medför. I båda fallen går det ut över oss. Vi är i valet och kvalet, vet faktiskt inte hur vi riktigast bör göra. Och något vägledande ord från branschorganisation eller annan instans har vi inte kunnat få. Ingen vill begripligt nog ta ansvaret för ett felaktigt råd.

Exemplet är av intresse, eftersom det mer konkret än allmänna resonemang visar verkningarna av den brittiska regeringens ingripande i det enskilda fallet. Hr Lange har skyndat sig att förklara, att det inte lönar sig med protester, eftersom vi från svensk sida inte har något att sätta emot. Efta-organisationen, i vilken England är största medlemsstat och i sina stadgar direkt förbjuder handelshinder av det slag som Harold Wilsons regering nu tillgripit, har protesterat så mycket kraftigare. Det är för all del begripligt, att en svensk handelsminister, f. ö. partikamrat till det nya brittiska kabinettets medlemmar, förhåller sig passiv inför ett sådant dråpslag mot vår ekonomi — England är ju vår största handelspartner, som genom medlemskapet i Efta förbundit sig att inte tillgripa diskriminerande åtgärder av detta slag. Men våra företag och deras anställda måste ha rätt att resa kraw på vår handelspolitiska ledning att den i alla väder, oavsett vilken partifärg den råkar ha, med kraft och uppslagsrikedom tillvaratar våra företags och deras många anställdas intressen. Detta har i dessa dagar inte skett. I stället har hr Langes och regeringens passivitet varit lägonenfallande.

Möjligen kommer man att skylla på de nya förhandlingar i Kennedy-rundan, vilka just i dessa dagar tar sin början i Genève. Detta är i så fall undanflykter och svepskäl. Som medlem i Efta har våra intressen redan kommit till uttryck genom framställningarna i London från organisationens ledning. Nu väntar företagen i hela vårt land att få höra den svenske handelsministern gå röst åt en enhällig opinion bland våra svenska fabrikanter och exportörer, vilken också helt uttrycker meningen hos deras många tusen anställda. Harold Wilson måste få veta, att den nya situationen inte bara i Eskilstuna betraktas som djupt allvarlig och bekymmersam.

Författningen

En av de frågor som den nu valda riksdagen måste ta ställning till är författningsfrågan understryker Svensk Politik. Den nu gällande författningen från åren 1909 och 1866 måste bli föremål för en grundlig revidering.

Men socialdemokraterna tycker inte att det är någon bråska. Den konservativa maximen som säger att man skall skynda långsamt har socialdemokraterna gjort till sin, åtminstone då det gäller författningsreformen. I valrörelsen skött man frågan från sig under motivering att vältarna inte var intresserade av den.

Vi tror för vår del, att folk i allmänhet inte alls är så likgiltiga för denna väsentliga fråga, som företrädarna för regeringspartiet vill göra gällande. Sanningen är väl i stället den att socialdemokraterna så länge som möjligt vill hålla frukterna av den överrepresentation som den nuvarande författningen ger det största partiet framhäller Svensk Politik. Denna strävan har fört in regeringspartiet i en penibel situation som fick sitt uttryck i talet om "det kommunala sambandet".

Hr Hedlunds

attityd till borgerligt samgående tycks snarast ha skärpts. Samarbete mellan centerpartiet och högern är ej lämpligt var hans kategoriska besked på tisdagen. Innebär det, undrar Handelstidningen att han även motsätter sig en fortsättning på den löftekrika samverkan mellan de tre oppositionspartierna som etablerades i riksdagen i våras?

Som väntat är hr Hedlund betydligt vänligare stämd mot folkpartiet. Han hoppas på en utvidgning av samarbetet, ja på längre sikt anser han en sammanslagning av de båda partierna vara möjlig. Det finns all anledning för folkpartiet att ta till vara de möjligheter till samverkan som nu yppar sig, men om hr Hedlunds yver begränsar sig till ett enande av den borgerliga vänstern är det fara värt att han råkar i otakt med utvecklingen. Då riskerar den meningsskiftning han företräder att inte kunna bryta initiativande över de samlingssträvanden som vare sig hr Hedlund önskar det eller inte kommer att växa sig allt starkare under de närmaste åren.

Krusses skrifter

rensas nu ut i Sovjetunionen och filtiga bibliotekarier avlägsnar bladen om honom ur ryska encyklopedier. Narrabam i Folkbladet finner detta vara ett erbarmligt skådespel, men ingalunda nytt under solen.

Det här kan faktiskt inte nysanna påstå att de har uppfunnit även om de har uppfunnit allt annat från fotsvett till symaskiner och sputnikar. Den här tekniken att efterträdare skriver de störtade företrädarens historia har bidragit till många gråa hår hos all världens historieforskare.

Vi som levt i mer än demokratisk hårdast för koncentrationslägren och människoutrotningen och vi dömer kommunismen för samma sak plus dödsskotten vid muren. Framtiden kommer att döma dessa diktaturer ännu mera för bokbålen och knivarna i uppsigsböckerna. Att mörda fakta och sanning är i längs loppet lika allvarligt som att döda en människa, som ändå endast har en vies tid utmått åt sig. Historiska fakta skall leva i evighet.

Respekten för sanningen (på ryska pravda) är demokratins adelsmärke.

Som sagt var

Hugo-Pelles rond:

Från Blåsarbanan till Lusti'backe

MAN HAR frågat mig hur namnet "Blåsarbanan" (= området, där Kyrkbron går fram över Köpmangatan) har uppkommit. Ja, riktigt säker är jag inte emedan två olika meningar har framkommit hos de gamla Eskilstunabor som jag "pumpat". En det tror att namnet har med järnvägen att göra, signalerna från lokomotiven, "blåsningarna", alltså. Men den förklaringen håller nog inte, namnet är säkerligen betydligt äldre! Det mest godtagbara är att namnet kommer av att det verkligen var ett "blåshål" där nere vid än i gamla tider, när inte Bangårdsgatan var behyggd utan endast den stora Stensbergs trädgård låg helt öppen för väder och vind. En äldre dam som bodde på Köpmangatan för snart 70 år sedan har berättat att det "alltid blåste och drog där nere!"

Vi fortsätter vår Köpmangatspromenad som vi förra gången avslutade i hörnet av Malm- och Köpmangatan. Fortfarande håller vi oss till den vänstra sidan av gatan och finner strax en liten nåpen ingångsport i hörnet. I den gården bodde för ett halvsekel sedan grosshandlare Johansson, en man med pondus trots att han var ofärdig. Grosshandlar'n var "manlig" i högsta grad, han var nämligen både rådman, barnavårdsman och äkta man samt fader till en flicka och fyra söner, av vilka två blevo generalkonsuler i USA och Kina. En son blev sjökapten på Amerikalinjen och den första en berömd idrottsstjärna. Som barnavårdsman var Johansson en synnerligen lämplig person som med övertygande allvar tillrättavisade försumliga barnafäder och såg till att dessa gjorde sina skyldigheter mot förtvivlade mödrar och oskyldiga barnungar. En högst lovvärd syssla!

Johansson var kompanjon med den kände Ahlén och de båda herrarna hade tidigare haft anställning hos en kvarnägare Eriksson. Ahlén och Johansson övertog rörelsen och utvidgade den så att de så småningom blevo ägare till sju kvarnar, Tunnafors, Skjulsta och Skogstorp i Eskilstuna närhet samt fyra andra i Mälardalen enligt min sagesman. Raskt marscherat i sanning. Ahlén byggde på Köpmangatan det vackra 90-talshuset, som ännu finns kvar, tvvärr i något förfallet skick och vars till stärkt påminner om den Försvunna byggnad, som inrymde apoteket Krönan på Kungsgatan. Tvåvåningshuset med tillbörande gård intill grosshandlar'ns, om den har jag inte så mycket att förtälja. Men en duktig människa minns jag dock, nämligen "Mat-Maja" som hade matservering i gården och som höll styr mat, ordning och reda. Jag har för mig att gården ägdes av en Wallin, som körde någon av Jernbolagets "axelbreda" hästar. Tidigare innehades gården av en snickare Larsson och kallades då "Krag-Lars" gård. Nästa gård ägdes av de småväxta, rundkindade brödern Andersson.

BLAND hyresgästerna minns jag särskilt den genomsnälle Karl J. Andersson, anställd vid Jernbolaget, där han utom sin dagliga gärning även skötte en sparkassa, som arbetarna startat. Insättningarna gick lite kärvt men utlåning förekom desto tätare så jag misstänker att "Karl-Johan", som han fick heta, förlorade bra med slantar på sin kassörsbefattning. Hans lilla gumma var duktigt vindögd, Karl-Johan likspade betydligt, men det föringade på intet sätt deras värde som ett par enastående gästfria och rara människor, som jag personligen har i varm hågkomst! De hade endast en son, den slanke Sixten, en utomordentlig dansör, specialist på att steppa, samt lärofader till den kände "Apollo", "Stepper-Sixten" dog i mycket unga år i tbc och en kamrat till honom, "Steppar-Hilmer" som var cisellör, gjorde en kopparplatta, som placerades på Sixtens grav.

Så äro vi då framme vid den tomt där kakelfabrikör Sundberg bodde i ett rödfärgat långsträckt envåningshus med en liten kupa på taket, jungfrukammaren! Jag var uppe i den kupan några gånger (jag har varit ung jag också) men det gick inte länge, ty en aftonstund ropade fru Sundberg upp i trappan: "Ut!!!! Inga karlar i mitt hus!"

Ja, vi gick ut både jungfrun och jag och på min inrådan gade flickan upp sin plats dagen därpå. Tiden hämnd ete. I dag är hela den stora Sundbergska tomten, som sträckte sig ända från till gravör Finnemans gård på Kvarngårdsgatan, behyggd med granna hypermoderna hus. Kakelfabriken låg inne på gården och nyssnämnda Kemf Engkvist. Den gamla gården hade många

Kakelfabrikör Sundbergs bostad vid Köpmangatan utgjordes av ett rödfärgat långsträckt envåningshus med en liten kupa på taket.

selsatte ett tiotal man, bland dem ett original "gubben Jansson" som dels eldade ugnen dels sågs släpa på en dragkärra, tungt lastad med kakel och eldfast lera till de fastigheter, där kakelugnar skulle installeras. Jag minns att Jansson, i likhet med major Ling-Vannérus, hade en sän' där knepig cykel, som man trampade upp och ner, men gubben hade sin sadel lindad med gamla sträcktraser och hjulen var lindade med papper och mären. Både gubben och cykeln såg ansträmliga ut! Jansson gick på Gästis' krogen och tog reda på den mat, som gästerna kvarlämnade på tallrikarna!... Det var en rysligt snuskig gubbe, som låg i sin bädd med gummistövlarna på! Efter hans avflyttning från det enrum, Bryggargatan 10, där han bodde, men aldrig efläppte in någon besökare, måste värden röka med enris för att få ut den inpyrda stanken... Dessa uppgifter har jag fått av en farstu-granne till gubben Jansson, som trots sitt lumpna yttre påstods ha pengar. Men vart det kapitalet tog vägen vet ingen.

EFTER denna osmakliga återblick tar vi några djupandningar, går över Kvarngårdsgatan och får ögonen på ett sjuvåningshus, placerat på den hörntomt, som förr kallades "5:an". Där fanns för ett femtotal år sedan ett metalgjuteri, som drevs av en Karlsson. I gården bodde en tid slutkörare Engkvist "Grepa" kallad, en av hans söner Elnar var rörmokare och en känd Eskilstunaprofil under skännamnet "Gädda", en snäll och oförargilg person men en aning törstig. Den kraftige atleten Henning Karlsson bodde också en tid i gården med sin mor ochystern Anna, som blev gift med den duktige revyvisste, att han skulle vara ytterst påpassad den dag hans egen version av NT kom ut.

När det sedan gäller dr Hedegårds version, så ville jag säga ifrån om, att min skrivning är helt och hållet refererande och exemplifierande, när det gäller den svenska språkdräkten. Jag har inte försökt värdera, som Bengt Eriksson menar, inte heller har ordningsföljden av mina exempel något med värdering att skaffa. "Fader vår" tog jag med för att stället och formuleringarna är så kända. F. ö. behöver inte dr Hedegård mitt försvar. Min uppgift var ju bara att anmäla boken. Om respekt och beundran inför det unika arbetet lyser igenom mina satser här och var, så torde jag inte behöva be om ursäkt för det. Jag hade i varje fall haft "De fyra evangelierna" i min ägo i en vecka, när jag skrev min artikel. Det är visserligen för kort tid, men det synes framgå av Bengt Eriksons artikel, att han inte alls läst den bok han i så kraftiga ordalag nedvärderar.

Sten Eriksson

Hörnet av Kvarngårdes- och Köpmangatan i Eskilstuna. I bakgrunden "Gamla 5:an", där metalgjutare Karlsson hade sitt gjuteri. Vidare bodde i gården slutkörare Engkvist, "Grepa" kallad, med family. En son Elnar var den kände rörmokaren "Gädda" kallad. Atleten Henning Karlsson bodde också en tid i gården, som kallades Palmérs gård och senare ägdes av fröknarna Klein. I det gamla trädet upphängdes vid ett tillfälle en uppstoppad halmgubbe, som medskars av en polismans sabel till en skara busfröns stora glädje. I bakgrunden ses en del av Kakel-Sundbergs fabriksbyggnader. Mannen på bilden, Fridolf Eriksson, bodde i intilliggande gård "4:an" och har lämnat en hel del värdefulla uppgifter om den gamla gården.

olika namn efter Palmér, Norrman och fröknarna Klein. En yngling Henning Norrman bodde i gården och "fröknarna Klein tog sig an honom", har man berättat mig. Närmare detaljer saknas. En byx- och västsömmerska, som hette, om jag minns rätt, Jenny Vestin bodde också i den gamla gården, vars stora utrymmen användes av lantmännen för "inställning" av hästar och åkdon. Ett väldigt träd frodades i hörnet av tomten och sträckte sina grenar över trottoaren. Några föratgsamma gossar, som det var gott om i "5:an" och "4:an", hängde upp en uppstoppad halmgubbe i en av grenarna. Det var en makaber syn och det tyckte också den polisbestapel, som efter en spännande väntan, äntligen uppenbarade sig och med dragen sabel skar ned den upphängde.

GISSA OM de rara "fröna" skrattade?

Slut för denna gång. Promenaden fortsätter! PÅ återseende!

HUGO-PELLE

Dagens debatt:

Bibeln på vår tids språk

I EK för den 22 oktober har Bengt Eriksson — kyrkoadjunkt i Kloster — skrivit en kommenterande artikel om min recension av teol. doktor David Hedegårds nyöversättning av de fyra evangelierna. Även om det tillhör det mindre vanliga att man recenserar recensioner, så står det givetvis var och en fritt att så göra.

Till en början talar Bengt Eriksson om var jag hämtat stoftet till min inledning. Det var tämligen onödigt. Vad jag råkade veta om svenska bibelöversättningar ville jag givetvis kolla. Och det torde inte vara större fel att läsa doucenter än att lyssna på dem. Det är ju på de båda sätten man överhuvud taget inhämtar kunskap. Det må sedan vara sig om historia, teologi eller något annat.

Vad Waldenströms översättning av Nya testamentet betrifftar, så är den inte alls så anonym, som Bengt Eriksson gör gällande. Den finns bl. a. nämnd i samma uppslagsverk som Bengt Eriksson citerar i annat sammanhang nämligen "Nordisk Teologisk Uppslagsbok". I ett så litet verk som "Lilla Uppslagsboken" utgiven i Malmö 1959 finns den också klart och tydligt nämnd. Bl. a. står där att 4:e upplagan av Waldenströms Nya testamentet utkom 1922. Det artalet förklarar varför den yngsta prästgenerationen inte känner till den. Runt 1935 torde den ha varit utgången ur bokhandeln. Att den längt senare använts i Uppsala som s. k. lathund vid studier av Novum känner jag till. Att det skulle ha varit Waldenströms förmenta intolerans som varit drivkraften vid hans översättning av NT måste vil ändå vara ett omdöme i djärvaste laget. Waldenströms präglades i långt högre grad av generalitet än av intolerans. Att Waldenströms översättning kommit att betyda mycket i skilda kretsar torde vara obestridligt. Personligen känner jag flera präster i Svenska kyrkan som med den största respekt yttrat sig om Wrs översättning. Waldenström hade ju i kyrkomötet icke utan framgång diskuterat bibelöversättning med den dåtida teologiska intelligentian. Och han sedan övriga regeringar meddelat vilka belopp de vill anslå och sedan operationskostnaderna under den tredje tjänstgöringsperioden har beräknats. (TT-AFP)

FORSKNINGSDONATION UMEÅ (TT)

Stiftelsen J. C. Kempes minne har donerat 300.000 kr till Umeå universitet. Beloppet skall användas till en forskningsfond som får beteckningen "J. C. Kempes minnes akademiska forskningsfond". Avkastningen skall gå till vetenskaplig forskning och undervisning, ej inbegripet studieresor med vetenskapligt syfte.

Umeå universitet har tidigare från stiftelsen emottagit 300.000 kr och Umeå studentkår 600.000 kronor.

ÖVERLÄGGNING I PARIS OM CONCORDPROJEKTET

PARIS (TT-Reuter)

Brittiske flygminister Roy Jenkins kommer på torsdagen till Paris där han med franska regeringen skall dryfta den översyn av Concordprojektet som förebådades i Wilsonregeringens ekonomiska krisprogram.

Franske informationsminister Alain Peyrefitte meddelade på onsdagen att Frankrike kommer att vidta erforderliga åtgärder om Storbritannien önskar en ändring i planerna för tillverkningen av överljudsplanet.

USA HAR förklarat sig beredt att bidra med upp till 2,3 miljoner dollar till FN-styrkans tredje tjänstgöringsperiod på Cypern. Det exakta amerikanska bidraget bestäms först

FÖRSÄKRINGSSTÖD TILL FORSKNING

STOCKHOLM (TT)

Forskningen rörande njurarnas och urinvägarnas sjukdomar kommer även under 1965 att få stöd av livförsäkringsbolagen. Den totala anslagssumman är därmed uppe i 600.000 kr.

För tredje året i rad anslår nämligen svenska livförsäkringsbolagets nämnd för medicinsk forskning 200.000 kr till ändamålet.

Flaggstång minnesmärke över Dag H.

NEW YORK (TT-Reuter)

Staten New Yorks minnesmärke över Dag Hammarskjöld blir en 27 meter hög flaggstång av rostfritt stål högst uppe på en trappa mellan ingången till FN-byggnaden och Rosenträdgården, meddelas det officiellt.

Ett anslag på 100.000 dollar som beviljats av delstatens lagstiftande församling kompletteras med en donation på 35.000 dollar från Frederick W. Richmondstyrelsen och pengarna skall användas till att finansiera projektet, som godkänts av FN.

Arbetet skall påbörjas till våren och man hoppas kunna inviga minnesmärket den 18 september 1965, alltså på fyraårsdagen av Hammarskjölds bortgång.

Ny Tid utreder distributionen

GÖTEBORG (TT)

Det fattades inga beslut betriffande distributionen av Ny Tid eller chefredaktör för tidningen vid det styrelsesammanträde som pågick i Göteborg, upplyser riksdagsman Valter Kristenson för TT:s Göteborgsredaktion.

— Utredningarna skall fortsätta. Vi har en hel del alternativ som skall diskuteras innan vi fattar beslut.

Kristenson sade också att det ännu inte är klart huruvida styrelsen blir skall kontakta Genenpalpoststyrelsen om distributionen ifråga.

DEN BRITTISKA atomenergikommissionen meddelar att man har registrerat det första radioaktiva utfallet i Storbritannien från det kinesiska kärnvapenprovet den 16 oktober. (TT-AFP)

RUTAN

Folkpartiet lär väl på egen hand komma underfund med hur pass mycket det är värt att lita till ett samarbete med centerpartiet under dess nuvarande ledare. I realiteten tycks ingen förändring ha skett i det förhållandet att socialdemokratien alltjämt har sin bästa bundsförvant i den finurlige f. d. koalitionsbrodern.

Vestmanlands Läns Tidning